

ularis potestatis contra insolentias clericorum, nisi ubi per superiores Prælatos remedium adhiberi non potest, vel ab eis negligitur. Ut aperte docet Gelasius Papa, in c. *Quo ausu*, et Concilium Antioch., in cap. *Si quis Episcopus*, 23, q. 3, et Concilium Toletan. IX, in cap. *Filiis*, 16, q. 7. Supposita autem necessitate, etiam pertinet ad hanc conditionem, ut actiones ipsæ, quibus fit defensio, non excedant modum debitum, ac prudenti arbitrio moderatum.

36. *Hanc defensionem semper fere per usum jurisdictionis a laicis exerceri. — Cuidam evasioni obriatur. — Refellitur alia evasio. —* Ex his ergo principiis oritur, ut dicebam, non parva difficultas in applicatione justa istius excusationis ad casus in hac materia occurrentes. Primo quidem quia hæc potestas, quam usurpant laici in ecclesiasticas personas vel causas, fere semper est per usum jurisdictionis, quia exercendo illius actiones, dicunt eum defendere, qui vim patitur. Nam frequentius fit hæc defensio deferendo causas clericorum vel ecclesiasticas ad tribunalia regia, ut ibi examinetur et judicetur, an iudex ecclesiasticus vim inferat, necne. Hoc autem faciunt iudices sæculares causam ad se advocando, et acta causæ cum processu in ecclesiastico tribunali formato ad se afferri præcipiendo, et postea causam juridice examinando, ac tandem sententiam de appellatione injuste negata, vel censura male imposita, vel alia vi simili injuste illata, proferendo; hi autem omnes sunt actus jurisdictionis. Respondent auctores, qui hunc morem defendunt, tunc iudicem sæcularem non judicialiter sed extrajudicialiter procedere. Sed videntur profecto verbis illudere. Quid enim est judicialiter procedere, nisi, advocata causa, illam publice examinare, et sententiam in illa cum auctoritate ferre? hæc autem facit iudex sæcularis in illo articulo, in quo defensionem præbere dicit. Respondent alii non esse inconveniens, quod jurisdictione utatur in solo articulo, quem iudicandum assumit, dummodo de principali causa, quæ est fundamentum controversiæ, non judicet. Sed hoc etiam nihil ad excusationem confert; satis est enim, quod ille etiam articulus ad materiam ecclesiasticam pertineat, et quod ecclesiastica persona ad iudicium sæculare tanquam rea in eodem articulo deferatur. Ergo in omnibus hujusmodi casibus non servatur prima conditio ad defensionem necessaria.

37. Unde etiam deficit alia, quia non præcedit certa et manifesta violentia. Et inde fit ut

sine sufficienti causa vel occasione sub nomine defensionis usurpentur actiones, quæ revera non pertinent ad defensionem facti, ut sic dicam, sed ad defensionem juridicam, quam potest præstare iudex legitimus sua jurisdictione utendo. Unde ulterius efficitur, ut illa non possit dici defensio moderatæ tutelæ, neque possit fundari in solo illo principio naturali: *Vim vi repellere licet*, tum quia non fit per actionem licitam, sed per usurpatam jurisdictionem, ut ostensum est; tum etiam quia fit antequam constet certo vim inferri innocenti. Quod ex ipso facto manifestum est, quia ad hoc ipsum suam operam adhibet et se interponit iudex sæcularis, ut juridice examinet an fiat vis, necne; ergo non supponit certam et evidentem violentiam; ergo non supponitur talis status causæ, seu injuriæ, in quo possit juste per solam defensionem facti vis vi repelli. Quæ ratio locum habet, quotiescumque juridice cognoscendum est de justitia vel injustitia alienius facti ecclesiastici iudicis, vel eujuscumque clerici. Et declaratur a contrario, nam si laicus de suo iudice sæculari conqueratur, quod illi inferat vim, negando appellationem, vel quid simile, non patienter feret iudex sæcularis ut ecclesiasticus se intromittat, et auctoritatem suam interponat, acta causæ postulando sub præcepto vel censura, ad examinandum et iudicandum an iudex sæcularis vim faciat, necne. Neque sæculares iudices illam vocabunt defensionem in iudice ecclesiastico, sed suæ jurisdictionis usurpationem; ergo eodem jure ipsi iudices sæculares respectu ecclesiasticorum censi debent, vel certe majori. Quia majorem potestatem habet ecclesiasticus iudex supra laicum, quam e contrario, ut sæpe dictum est, quia Prælati ecclesiastici potest iudicare de peccatis omnium suarum ovium, juxta cap. *Novit*, de Judiciis, et cap. *Ex tenore*, de Foro compet., et c. *Si quis de Potentibus*, 24, q. 3. Et similiter munus defendendi innocentes magis incumbit Prælati ecclesiasticis, quam sæcularibus magistratibus, ut notavit Glossa. in cap. *Regum*, 23, q. 5, et sumi potest ex multis decretis, 87 dist.

38. *Defensionem, spiritualis potestatis usurpationem includentem, admittendam non esse. —* Quapropter difficile videtur hunc modum defensionis admittere aut approbare tanquam justum, ex vi solius legis naturalis, qua vim vi repellere licet, quoties non supponitur evidens et manifesta violentia solo facto impedienda, non jure examinanda aut vindicanda.

Hæc enim duo in hac materia discernenda maxime sunt, ne jurisdictio pro defensione usurpetur. Poteruntque facile illa duo hoc exemplo distingui: nam rex Galliæ si videat manifestam vim et injuriam inferri innocenti a subdito alterius regis, verbi gratia, Angliæ, qui ad innocentem subditum suum occidendum aggreditur, potest illi facto resistere, et innocentem defendere, vim vi repellendo. Si tamen vis non sit manifesta et evidens, neque per actionem exterius violentam inferatur, sed in iudicio sibi fieri subditus alterius regis conqueratur, opusque sit judiciario examine ad cognoscendum de violentia, non poterit profecto rex Galliæ sub specie defensionis, et ex vi illius principii, *Vim vi repellere licet*, acta causæ postulare, ut de querela cognoscere et iudicare valeat, ut est per se manifestum, tum ex usu et communi jure gentium; tum etiam quia si contrarium permitteretur, plurimarum perturbationum et dissensionum seminarium esset. Ergo signum est hanc posteriorem non esse defensionem, nec ex vi naturalis juris ei licere, qui jurisdictionem non habet.

39. *An prædicta defensio per jus canonicum liceat. — Prima opinio. —* Hinc ergo nonnulli auctores, videntes fortasse illam non esse legitimam excusationem pro omnibus similibus causis vel actionibus, addiderunt excusari iudices sæculares similia facientes, quia hoc est illis jure canonico concessum, ideoque non sine debita jurisdictione procedere. Unde in Bulla Cœnæ, cum damnantur iudices similes actus exercentes, additur: *Nisi in casibus jure concessis*. Ita sentit Covarruvias, in Practic., c. 35, n. 4, § *Cæterum in hac regia*, ubi alios auctores refert. Idem Navarr., in c. *Cum contingat*, de Rescr., remed. 1, § *Secundo infertur*, Rebuff., in comment. ad Constit. Gallic., tom. 3, tit. de Appellationibus tanquam ab abusu, n. 14; et in Concordat., t. ult. de Protect. concordator.; Azebedo, in lib. 1 Novæ Recopilat. legum Hispaniæ, tit. 6, l. 2. Quod autem jus canonicum hanc potestatem principibus sæcularibus vel eorum magistratibus tribuerit, colligunt dicti auctores ex c. *Filiis et nepotibus*, 16, quæst. 7, quia in eo dicitur: *Si Metropolitanus talia gerat, regis hæc auribus intimare non differat*. Et simili modo allegant c. *Principes*, et c. *Regum*, c. *Administratores*, 23, q. 5, et c. *Christianis*, et c. *Petimus*, 11, quæstione prima. Item c. *Quidam Monachi*, et c. *Probinum*, 16, q. 1, et c. *Non licuit*, dist. 17, et c. *Maximianus*, 23, quæstione tertia, et c. *Boni Principis*, 96 dist.

40. *Prædicta sententia in jure canonico fundamentum non habet. — Satisfit juribus in oppositum adductis. —* Circa hanc autem sententiam duo mihi dicenda videntur: unum est, sententiam illam nullum in jure canonico habere fundamentum. Nam illa omnia, quæ afferuntur, sunt antiqui juris, et ideo licet aliquid simile in eis esset concessum, per noviora jura Decretalium et Bullarum Pontificum esset revocatum. Sic enim ad cap. *Filiis et nepotibus*, respondet Panormitan., in c. *Qualiter et quando*, de Judiciis, ubi etiam Glossa idem sentit; et idem habet Stephanus Aufrelius, in tract. de Potest. sæcular. in ecclesiasticæ; et Azor, tom. 1, lib. 5, cap. 14, q. 2, in fine. Non existimo tamen necessarium ad revocationem antiquorum canonum recurrere, quia in nullo eorum, quæ allegantur, sermo est de potestate jurisdictionis in res vel personas ecclesiasticas, quæ laicis tribuatur. Et præsertim in cap. *Filiis*, solum dicitur, ut patronus Ecclesiæ, si viderit bona Ecclesiæ ab inferioribus clericis defraudari, moneat Episcopum; si ab ipso Episcopo, moneat Metropolitanum; si a Metropolitanis, *regis auribus intimare non differat*; quod non oportet intelligi, ut rex jurisdictione utatur in Metropolitanum, sed ut auctoritate sua illum moneat, vel, si non satis sit, implorato Pontifice, illius auctoritate illum cohibeat, interim vero facto et potentia impediatur, ne Ecclesia in bonis suis injuriam aliquam vel damnum patiatur. Qui sensus et est conformis intentioni Concilii Toletani IX, cujus est illud caput, ut indicant illa verba: *Aut commonitionis honesta conventionem compescant*, quæ licet de ipsis patronis dicta sint, nihilominus regi accommodari possunt, quatenus indicant mentem Concilii fuisse, ut unaquæque persona, ibi nominata, juxta modum statui et conditioni suæ accommodatum, remedium adhibeat. Nam si Concilium voluisset novam jurisdictionem regi in Metropolitanum tribuere, profecto clarioribus verbis id facere debuisset. Item alias potuisset tunc rex Metropolitanum in jus vocare, in carcerem mittere, et punire, quod est incredibile. Imo censeo solius Concilii provincialis auctoritate sine approbatione Pontificis fieri non potuisse. Denique, cum Concilium aliud non declaraverit, secundum regulas juris locutum fuisse intelligendum est; regula autem juris etiam antiquioris illo Concilio est, ut qui iudicium ab imperatore petierit, *honore proprio privetur: si autem Episcopale iudicium ab imperatore postulaverit, nihil ei obsit*, ex

Concilio Milevitano, cap. 19, c. *Placuit*, 11, quæstione prima. Atque hic etiam sensus non displicuit Panormitano, et insinuatur etiam in marginali nota, quæ in C. Gregoriano habetur, et ex Archidiacono sumpta est.

41. Et juxta hunc sensum facillime et omnino vere intelliguntur reliqua jura allegata; in nullo enim illorum est sermo de jurisdictione, nec de actu qui illam requirat, sed de defensione, tuitione, aut auxilio quod et principes sæculares Ecclesiæ debent, et ecclesiastici Prælati ab illis possunt exigere. Sic Isidorus, in dicto cap. *Principes*, dixit, ipsos rationem esse reddituros Deo propter Ecclesiam, quam a Christo *tuendam* suscipiunt. Hieronymus vero, in dict. cap. *Regum*, duo de Regibus dicit, scilicet, officium eorum esse facere judicium et justitiam; et liberare de manu calumniatorum vi oppressos, et miseris, qui facilius opprimuntur a potentibus, præbere auxilium, ubi nihil in speciali dicit de clericis. Unde prior pars in suo foro et respectu subditorum intelligenda est, sub posteriori vero possunt clerici in legitimo sensu comprehendendi. Joannes autem Papa, in dicto cap. *Administratores*, solum monet magistratus sæculares, ut Prælati ecclesiasticis eos momentibus, ut ad Ecclesiarum *tuitionem*, pupillorum ac viduarum *protectionem*, rapacium que refrænationem invigilent, obediant. Gelasius autem Papa, in c. *Christianis*, potius dicit *caelestem militem*, id est, clericum, *non nisi forum suum debere sectari*, occasione quorundam clericorum, qui per regiam potestatem opprimebantur, ut in servitutem redigerentur. Et ideo statim in capite sequenti duabus ecclesiasticis personis causam delegat, commendat tamen cuidam comiti, *ut si ad delegatorum judicium, eorum adversarii venire contempserint, sublimitatis ejus tuitione valentur, ne quid illis aut subreptio aut inimica legis violentia necessitatis imponat*. Ubi imploratur brachium sæculare ad resistendum alteri laico, non ad judicandum clericum.

42. Et hoc ipsum confirmat Concilium Carthaginense III, in d. cap. *Petimus*, et extendit ad petendum auxilium a brachio sæculari, ad resistendum Prælato intruso et tyranno, quod his verbis moderatur et declarat: *Servata forma disciplinæ non æstimabitur appetitus, si a vestra charitate modeste conventus recedere detraxerit, cum fuerit, sua contumacia faciente, etiam auctoritate judiciaria*, id est, sæculari, *conventus*. Similiter Concilium Chalcedonense, in dicto cap. *Quidam monachi*, di-

cit monachos esse cogendos per brachium sæculare (utique imploratum ab ecclesiastico) ut e curia exeant. Idemque facit Gelasius Papa, in dicto cap. *Probinum*, et in dicto capit. *Non licuit*. Similiterque Augustinus, in dict. cap. *Maximianus*, solum dicit esse laudabile in Episcopo petere ab imperatore auxilium contra hostes Ecclesiæ. Denique Marcellus Papa, in dicto cap. *Boni principis*, quod ad rem pertineat, solum dicit, *boni principis esse, sacerdotes Dei honorare atque tueri*; tueri autem non est judicare, et multo minus est honorare, quin potius contra honorem sacerdotum est, quod a laicis judicentur. Est ergo evidens in illis juribus nihil jurisdictionis in ecclesiasticos laicis tribui.

43. *Jus canonicum dictum defensionis modum non approbare*.—Unde ulterius concludo, verisimilem non esse supra dictam excusationem, nimirum, hæc fieri a laicis, licentia seu jurisdictione eis jure communi concessa. Probatur, quia jura antiqua illam non concedunt, ut probavi, nulla enim alia referuntur; jura autem noviora non solum non concedunt, sed omnino prohibent, ut cap. *Qualiter et quando*, de Judiciis, cum similibus; maxime vero hoc convincunt verba Concilii Lateranensis sub Leone X, sess. 9, in reformatione curiæ: *Cum a jure, tam divino quam humano, laicis potestas nulla in ecclesiasticas personas attributa sit, innovamus omnes constitutiones*, etc. Unde Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 3, *nefas dicit esse cuilibet magistratui sæculari, prohibere ecclesiastico judici ne quem excommunicet, aut mandare ut atam excommunicationem revocet*, etc. Et rationem hanc reddit: *Cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat*. Hujusmodi autem sunt omnes actiones, de quibus tractamus, ad quas sæculares judices jurisdictionem non habere, Concilium aperte tradit.

44. Denique est manifesta ratio, quia judices sæculares etiam in materiis spiritualibus hanc vim (ut ipsi loquuntur) per easdem actiones auferre volunt; in illis autem materiis necessaria est jurisdictio spiritualis, quæ nullo jure divino aut naturali competit laicis, et jure canonico semper a principio fuit denegata laicis talis jurisdictio, ut supra probatum est, et constat ex decretis d. 96. Et quamvis Papa de absoluta potestate eam possit illis delegare, ordinarie id non facit; ergo non est verisimile, jure communi esse datam sæcularibus totam jurisdictionem ecclesiasticam, quæ ad honestandas omnes illas actiones, quas ipsi usur-

pant, necessaria est. Imo inde etiam concluditur, nullam omnino communicari, tum quia eadem est ratio totius et singularum partium; tum etiam quia si quis recte consideret, semper causa, quam isti judices ad se advocant, et de qua volunt cognoscere, ecclesiastica est, nimirum, sententia a giudice ecclesiastico lata, vel aliquid simile.

45. *Aliorum evasio*.—Quapropter alii auctores sentientes cum præcedentibus, necessariam esse jurisdictionem ab ecclesiastico Prælato manantem, ut tales actiones juste fiant, ad privilegium Apostolicum recurrunt, affirmantque in regnis catholicis, in quibus hæ actiones in praxi tolerantur, esse privilegium a Pontificibus concessum ob causas justas, præsertim ad reprimendos Vicarios Episcoporum ab insolentis (ut ait Bannez statim citandus), et ut pauperes, et minus potentes, qui sæpius hanc vim patiuntur, facilius vel sine magno dispendio remedium aliquod habere possint. Atque ita de regno Galliæ testatur Menochius, de Retinend. possess., remed. 3, n. 354, et indicat sæpe Rebuff., in locis allegatis; et de Hispania idem affirmat Dominicus Bannez, 2. 2, q. 67, art. 1, dub. 2, concl. 6. Et in hoc regno, scimus fieri multa similia, et prætextu similis privilegii defendi, vel ratione ejusdem concordiæ per Pontificem approbatæ vel concessæ, donec per Sedem Apostolicam aliud ordinetur, quod perinde est. Et revera ego etiam aliam viam non invenio, qua possint similes actiones a violatione exemptionis excusari, Quia vero pendet hæc excusatio ex facto, id est, an talia privilegia sint revera his regnis vel eorum principibus concessa, et an in sua vi perseverent, fuerintve perpetua, de quibus circumstantiis mihi non constat, ideo neque approbare possum nec reprobare hujusmodi facta, sed illud Apostolicæ Sedi remitto. Solumque assero, ut principes vel magistratus civiles tuta conscientia possint hoc genus jurisdictionis exercere, necessarium esse ut de privilegio, quod est illius fundamentum, sufficientem satisque probabilem notitiam habeant, et quod a Pontificibus revocatum non sit; hæc autem notitia supposita, cætera, quæ ad hanc materiam spectant, sufficienter ex principiis positis definiri posse existimo.

SUPERIORIS LIBRI SUMMA.

46. Quamvis in hoc opere, fidei catholicæ causam et defensionem, potius quam mores instruendi munus assumpserim, nihilominus

in hoc quarto libro utrumque officium pro viribus explere necessarium duxi. Tum ut labor noster Catholicis, quibus maxime debitores sumus, usui magis esse posset; tum etiam ut non solum hæreticorum errores refellendo, argumentaque solvendo, sed etiam morum honestatem et æquitatem, quæ in utriusque fori ecclesiastici et civilis distinctione ac separatione cernitur, explicando, plenius regi Angliæ, ejusque Protestantibus, aliisque libertatis ecclesiasticæ inimicis, quantum in nobis est, satisfaceremus. Cum ergo in tractatu de Clericorum exemptione, seu ecclesiastica immunitate, duas controversias esse conspicerem, ad fidem unam, alteram ad mores spectantem, ita utramque pertractare curavi, ut et illius, quæ in nobis est, fidelis doctrinæ rationem redderem, et quomodo in usu et praxi servanda sit, docerem. Quam ob causam prius exemptionem ipsam ex fidei principiis ac fundamentis, hoc est, ex verbo Dei scripto, et non scripto, sed antiqua Patrum et Ecclesiæ traditione firmato, stabilire studui. Deinde immunitatem hanc ecclesiasticam non solum jure Pontificio ac Cæsareo introductam esse, verum etiam ipsi divino juri, tam veteri quam novo, imo etiam naturali valde consentaneam esse demonstravi. Quia revera neque in divino cultu reverentia debita, ac decencia, neque in ecclesiasticis moribus honestas, neque in ecclesiastica hierarchia decor, ordo, et pulchritudo sine hoc immunitatis jure ac privilegio subsistere posset. Quod ut evidentius constaret, rationem et modum quo usu et moribus talis exemptio servanda est, luculentius declaravi.

47. Quæ omnia, si rex Serenissimus Angliæ, attente ac sincere, depositoque nimio dominandi ac imperandi affectu, considerare voluerit, futurum spero, ut non tam gravate ferat, quam in sua Præfatione significat, tantam hominum et fundorum partem regum potestati et jurisdictioni subductam esse; quia neque majestas regia inde obscuratur, sed illustrior fit, nec minuitur potentia, sed augetur. Nil enim christianum et catholicum regem ita illustrat, clarumque ac celebrem reddit, sicut integra in Deum pietas et religionis cultus; nam, ut optime dixit Cyrillus¹, ad Theodosium scribens: *Gloriosa in Deum pietas regis honoribus immobile fundamentum est*, unde subjungit, *principes pietatis cultores sine labore vincere, et adversariis prævalere*. Ideo

¹ Lib. de Recta fid. ad Theodos.

que (ut Nicephor. refert¹) idem Theodosius nihil aliud filiis, Arcadio et Honorio, moriens mandavit, quam ut veram pietatem integram servarent, per quam et pacem habituros, et victoriam a Deo consecuturos esse sperabat. Filii autem, parenti fidem et obedientiam exhibentes (eodem Nicephoro teste), *quæcumque decessores eorum pii imperatores pro Ecclesiis statuerant, et ipsi confirmarunt, eaque firmiter servarunt, aliaque insuper Deo grata addiderunt.* Intelligebant quippe religiosi principes, prærogativas et immunitates rebus divinis concessas, non hominibus datas esse, sed Deo, a quo regnorum omnium felicitas et conservatio pendet; ac proinde, *tunc Christi dextera imperium defendi, quando Ecclesiæ status inconcussus servatur*², ut Leo Papa dixit. Ex quo intulit D. Thomas, lib. 2 de Regim. Princip., sub finem, regem et principem toto conatu et sollicitudinè divino cultui teneri in-

¹ Lib. 13 Histor., cap. 1.

² Epist. 25.

cumbere; non solum quia homo, sed etiam quia dominus et rex est, et Dei vices gerit, a quo maxime pendet. Unde subdit inferius, *omnes reges, qui ad divinam reverentiam fuerunt solliciti, feliciter suum cursum consummasse; qui vero e contra, infelicem consecutos exitum fuisse.* Absit igitur a christiano rege ut ecclesiasticam libertatem, propter divinum cultum introductam, et tam divina quam humana lege sancitam, et diuturna Ecclesiæ Catholicæ consuetudine stabilitam, et antiquorum Patrum, posteriorumque fidelium scriptorum auctoritate probatam, paucorum Novantium suasu, vel studio ac desiderio temporalem dominationem amplificandi, evertere moliat. Id enim non gloriam, sed ignominiam ei afferet, et terrenum regnum non augebit, sed auferet sempiternum. Quod ne Jacobo Regi contingat, toto corde optamus, et obnixè petimus ab illo, in cujus manu cor regis est, et in saniolem partem illud vertere potest, et veritatis radiis ita illustrare, ut amplius ab ipso non avertatur.

FINIS LIBRI QUARTI.

INDEX CAPITUM LIBRI QUINTI

DE ANTICHRISTO, CUJUS NOMEN ET PERSONAM, PER GALUMNIAM, ET INJURIAM, FALSE PROTESTANTES PONTIFICI ATTRIBUUNT.

- CAP. I. De Antichristi nomine, ejusque varia significatione.
- CAP. II. Utrum Antichristus proprie dictus sit homo aliquis singularis, vel sedes aliqua seu imperium.
- CAP. III. Duabus Protestantium objectionibus ex Daniele et Paulo sumptis contra doctrinam superioris capituli satisfit.
- CAP. IV. Alteri objectioni ex capite 17 Apocalypsis sumptæ contra eandem resolutionem capituli secundi satisfit.
- CAP. V. De tempore persecutionis et morte Antichristi.
- CAP. VI. Primæ objectioni regis Angliæ contra doctrinam superioris capituli satisfit.
- CAP. VII. Alteri objectioni regis Angliæ ex capite 18 Apocalypsis desumptæ satisfit.
- CAP. VIII. Tertie objectioni regis Angliæ ex variis novi Testamenti verbis desumptæ satisfit.
- CAP. IX. Alteri difficultati occurrendo, tempus regni Antichristi et initium ejus amplius declaratur.
- CAP. X. Aliis duobus argumentis satisfit, et obiter nonnullæ Catholicorum opiniones de tempore Antichristi refelluntur.
- CAP. XI. Antichristi tempore duos veros homines ad testimonium contra illum ferendum mittendos esse, ex capite Apocalypsis contra duas falsas Protestantium expositiones ostenditur.
- CAP. XII. Eliam et Enoch esse testes illos, qui contra Antichristum mittendi sunt, ostenditur.
- CAP. XIII. Joannem, per duos testes, Enoch et Eliam intellexisse, conjectura, et Patrum auctoritate ostenditur.
- CAP. XIV. Utrum ex aliis Scripturæ locis ostendi possit, Eliam et Enoch futuros esse secundi Christi adventus præcursores et testes contra Antichristum.
- CAP. XV. Antichristi sedem et loco et gradu longissime a Pontificis sede distare.
- CAP. XVI. Ubi futura sit Antichristi sedes.
- CAP. XVII. Ex descriptione personæ Antichristi, quam Paulus tradit 2 ad Thess. 2, illum Pontificis adversarium maximum, potius quam Papam, esse futurum, evidenter ostenditur.
- CAP. XVIII. Quæ ex visionibus cap. 6 et 9 Apocalypsis rex inducit refelluntur.
- CAP. XIX. Idem ex cap. 13 ostenditur, et omnia, quæ Rex ex illo decerpit, refelluntur.